

Strategický rámec Společenství: vodítko pro financování z evropských fondů pro období 2007-13

Petr Zahradník

EU Office České spořitelny

EU OFFICE

Česká spořitelna, a.s.

Poláčkova 1976/2

140 00 Praha 4

tel.: +420 261 073 308

fax: +420 261 073 004

EU_office@csas.cz

<http://www.csas.cz/eu>

Petr Zahradník

+420 261 073 019

pzahradnik@csas.cz

Jan Jedlička

+420 261 073 484

jjedlicka@csas.cz

Alena Smolíková

+420 261 073 308

asmolikova@csas.cz

Obsah:

Úvod.....	3
Výhled v dalším programovacím období.....	4
1. Učinit Evropu a její regiony atraktivnějšími místy pro investice a práci	4
2. Zlepšit znalosti a inovace pro růst.....	5
3. Více a lepší pracovní místa a příležitosti.....	6
Tvorba národní strategie	9
Doporučovaná národní strategie v oblasti institucionálního prostředí pro podnikání	9
Doporučovaná národní strategie v oblasti zdrojů financování.....	10
Tvorba regionální strategie	11
Definice potřeb regionů; Slabá místa a perspektivy regionu při jeho rozvoji.	12
Cíle regionální a kohezní politiky pro období 2007-2013	14

Úvod

Evropská komise a její Generální ředitelství pro regionální politiku pozvolna konkretizuje obraz priorit, které by měly být rozhodujícím způsobem respektovány těmi řešiteli projektů, kteří se budou v období let 2007 – 2013 ucházet o podporu z fondů EU. Poté, co v prvním čtvrtletí roku 2004 došlo k vymezení obecných kontur těchto priorit, lze konstatovat, že na počátku prázdninového období vyhlášený Strategický rámec Společenství v oblasti kohezní politiky na období 2007 – 2013 již nabízí poměrně velmi konkrétní představu o tom, na jaké oblasti bude Evropská komise klást prioritní důraz při uvolňování peněz ze společného rozpočtu Unie.

Výhled v dalším programovacím období

Pro období 2007 – 2013 je úmyslem Evropské komise **preferovat následující oblasti** pro uvolňování finančních prostředků Strukturální a kohezní politiky EU. To znamená, že každý uchazeč o čerpání těchto prostředků bude mít větší šanci a příležitost tyto prostředky získat, pokud jeho projekt bude věcně v souladu s těmito preferovanými oblastmi. Tyto preferované oblasti, resp. jejich součásti, tak představují **klíčová slova**, jež se doporučuje respektovat a dodržovat pro zvýšení absorpční schopnosti čerpání z fondů EU.

Tyto prioritní oblasti představují:

1. **Zlepšení atraktivnosti** členských států, **regionů a měst zlepšením jejich přístupnosti a dostupnosti**, zajištěním **adekvátní kvality a úrovně služeb a ochranou jejich enviromentálního potenciálu**.
2. Podpora **inovací a podnikatelského prostředí a růst ekonomiky založené na znalostech** prostřednictvím **výzkumných a inovačních kapacit, včetně nových informačních a komunikačních technologií**.
3. Vytvoření **více a lepších pracovních míst** přivábením **většího počtu lidí do zaměstnání nebo podnikatelských aktivit, zlepšením adaptability pracovníků a podnikatelských subjektů a zvýšením investic do lidského kapitálu**.

1. Učinit Evropu a její regiony atraktivnějšími místy pro investice a práci

1.1. Rozšířit a zlepšit dopravní infrastrukturu

Zajištění **efektivní, flexibilní a bezpečné dopravní infrastruktury** je základní podmínkou **naplnění rozvojových vyhlídek v dotčených regionech**, vedoucí k **usnadnění pohybu osob a zboží**. Dopravní sítě podporují příležitosti pro obchod a zvyšují jeho efektivnost. Evropská komise rovněž sleduje rozvoj **celoevropské dopravní infrastruktury**, se zvýšeným zaměřením na **přeshraniční projekty** – což je podstatné k dosažení **větší integrace národních trhů** zejména v kontextu **rozšířené Unie**.

V případě financování projektů ze Strukturálních fondů je v této souvislosti důležité zaměření na rozvoj infrastruktury spojené s opatřeními sledujícími hospodářský růst (rozvoj turistického průmyslu, zlepšení a zvýšení atraktivnosti průmyslových zón a lokalit).

V případě financování projektů z Kohezního fondu je klíčová role v podpoře Transevropských dopravních sítí (TENs).

Financování ze Strukturálních fondů a Kohezního fondu by pak mělo být v rámci daného regionu (potažmo pak celé EU) v maximální míře komplementární.

1.2. Zesílit synergie mezi ochranou životního prostředí a růstem

Investice do životního prostředí mohou být ekonomicky přínosné a podpůrné alespoň ze tří důvodů:

mohou zajišťovat dlouhodobou udržitelnost hospodářského růstu;

sníží vnější náklady životního prostředí na ekonomiku (zdravotní náklady, náklady na očištění životního prostředí, odstraňování škod);

stimulují inovace a vytváření nových pracovních míst.

Budoucí kohezní programy by měly usilovat o zesílení potenciálních **synergií mezi ochranou životního prostředí a růstem**. Zajištění enviromentálních služeb jako je posílení infrastruktury spojené s odpady, kanalizací, management přírodních zdrojů, příprava dekontaminované země pro nové ekonomické aktivity, ochrana proti předvídatelným rizikům pro životní prostředí, má v tomto kontextu prioritu.

V této souvislosti by projekty financované z Kohezního fondu měly být prioritně zaměřeny na investice do infrastruktury, jež bude čelit znečištění vody, vzduchu a odpadů. Naproti tomu Strukturální fondy by se v této oblasti měly zaměřit na podporu systémů managementu životního prostředí, na šíření čistých technologií v malých a středních podnicích a na oživení kontaminovaných sídel a lokalit.

1.3. Zaměření se na tradiční využívání energetických zdrojů

Souvztažnou prioritou je potřeba redukovat tradiční energetickou závislost prostřednictvím zlepšení energetické efektivity a obnovitelných energií. Investice do těchto oblastí přispívají bezpečnosti energetické nabídky pro dlouhodobý růst a současně působí jako zdroj inovací a zajištění příležitostí pro vývoz.

Současně jsou však rovněž potřebné investice do tradičních zdrojů energie, zejména k zajištění bezpečnosti nabídky. Evropské fondy by se měly zejména koncentrovat na završení vzájemného propojení (tam, kde jsou důkazy tržního selhání a kde tyto nejdou proti liberalizaci trhu), se speciálním důrazem na Trans-evropské sítě, zlepšení elektroenergetické sítě a zlepšení plynových distribučních sítí.

V rámci tohoto cíle se jedná o projekty podporující zlepšení energetické efektivity a šíření rozvojových modelů založených na nízké energetické intenzitě. Dále se jedná o rozvoj obnovitelných a alternativních technologií (vítr, slunce, biomasa), jež mohou dát EU vůdčí pozici a tak posílit konkurenční postavení. Tyto investice rovněž přispívají k zajištění Lisabonského cíle do roku 2010 generovat 21% elektrické energie z obnovitelných zdrojů.

2. Zlepšit znalosti a inovace pro růst

2.1. Zvýšení a zlepšení investic výzkumu a technologického rozvoje

Konkurenceschopnost evropských podnikatelských subjektů zásadně závisí na jejich schopnosti **přinášet nové znalosti co možná nejrychleji na trh**. Tato schopnost je zesilována veřejnou podporou výzkumu a technického rozvoje, včetně podpory společenstvem, kde to ekonomické a tržní podmínky ospravedlňují.

Při **implementaci regionální politiky** musí být zvažována **specifická povaha výzkumu a technologického rozvoje**. Zejména výzkum a technologický rozvoj vyžaduje úzkou propojenost mezi hráči podporujícími formování „poles of excellence“ (míst, kde bude docházet k „vytváření“ výzkumných projektů), jichž je zapotřebí dosáhnout určitého limitního (kritického) množství. Geografická blízkost a příbuznost prostřednictvím existence **klastrů** malých a středních podniků a inovačních center okolo veřejných výzkumných institucí musí sehrát klíčovou roli. Výsledkem musí být, že činnosti výzkumu a technologického rozvoje jsou prostorově koncentrované, při pokrytí absorpční kapacity méně intenzivních oblastí výzkumu a technologického rozvoje.

Výzkum a technologický vývoj v méně rozvinutých státech a regionech by měl být rozvíjen prostřednictvím existujících „poles of excellence“ a vyhnout se nadměrnému prostorovému rozptýlení zdrojů. Investice by rovněž měly být komplementární s **evropskými prioritami** vymezenými v **7. rámcovém programu pro vědu a výzkum** a podporovat cíle v aktualizované **Lisabonské agendě**.

Příklady této podpory mohou být například:

zesílení spolupráce mezi podnikatelskými subjekty a mezi podnikatelskými subjekty a veřejnými výzkumnými institucemi a institucemi poskytujícími vyšší vzdělávání podporou vytvoření regionálních a přesregionálních klastrů;

podpora činností výzkumu a technologického rozvoje v **malých a středních podnicích**, jež umožní a usnadní malým a středním podnikům **přístup ke službám výzkumu a technologického rozvoje** u veřejně financovaných výzkumných institucí;

podpora **regionálních přeshraničních a mezinárodních iniciativ** zaměřených na **zesílení výzkumné spolupráce** a vytváření kapacit v prioritních oblastech výzkumné politiky EU;

zesílení vytváření kapacit výzkumu a vývoje, včetně informačních a komunikačních technologií (ICT), výzkumné infrastruktury a lidského kapitálu v oblastech s významným růstovým potenciálem.

2.2. Usnadnění inovacím a podpoře podnikání

Inovace je výsledkem komplexního a interaktivního procesu, včetně schopnosti podniků komplementárně spojit znalosti ostatních účastníků trhu, organizací a institucí.

Investice do inovací představují souhrnnou politiku kohezní politiky v celé EU. Jejich **kofinancování** by se mělo stát hlavní prioritou v regionech v rámci **nového cíle pro regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost**, kde je zapotřebí, aby omezené finanční zdroje byly koncentrovány k dosažení skutečných priorit.

Hlavním cílem by mělo být podporování obchodního klimatu, jež prospívá výrobě, šíření a využívání nových znalostí ve firmách. Aby se vytvořily efektivní regionální inovační systémy, ekonomičtí, sociální i političtí aktéři potřebují být v kontaktu s představiteli technologie a podnikatelských praktik ve světě, nad rámec národních nebo lokálních úrovní.

Startovací fáze firem a společností, zejména těch, jež mají propojenost s výzkumem a technologickým rozvojem, potřebují být podporovány s cílem rozvoje partnerství s výzkumnými institucemi založenými na dlouhodobější vizi a jasnější tržní orientaci.

Veřejné autority by měly usilovat, aby výzkumné instituce, privátní sektor i veřejný sektor využívaly plný potenciál synergií mezi nimi.

Je důležité zajistit, aby společnosti, včetně malých a středních podniků, mohly komerčně využívat výsledky výzkumu.

2.3. Podpora informační společnosti

Šíření informačních a komunikačních technologií (ICT) napříč EU a její ekonomikou představuje klíčový faktor pro zvýšení produktivity a konkurenceschopnosti regionů.

Efektivní fungování veřejných služeb – zejména **e-government** a **e-health** – má výrazný potenciál pro hospodářský růst a pro umožnění nových služeb.

Měla by být činita opatření k povzbuzení rozvoje produktů a služeb směrem k usnadnění a podpoře soukromých investic do ICT při zajištění soutěže v tomto sektoru.

Politická opatření by se měla zaměřit na zlepšení inovačních a podpůrných služeb pro malé a střední podniky. Kohezní politika by tedy rovněž měla být využita k rozvoji dovedností potřebných v ekonomice založené na znalostech a k rozvoji obsahu dodávek aplikací a služeb (e-government, e-business, e-learning, e-health), jež zajistí zajímavé alternativy vůči dalším, často nákladnějším modelům dodávky služeb.

Identifikace regionálních potřeb by rovněž měla vzít v úvahu existující iniciativy EU ve prospěch ICT – zejména i2010 – Evropská informační společnost pro růst a zaměstnanost.

2.4. Zlepšit přístup k financím

Další klíčovou součástí podpory znalostí a inovací je usnadnění přístupu k financím. V současnosti přístup k financím je často obtížný a vytváří překážku růstu a vytváření nových pracovních míst.

Zejména trhy rizikového kapitálu vztažené k inovačním aktivitám potřebují být rozvíjeny ve vztahu s lepším regulačním prostředím, které usnadňuje podnikání.

Tyto programy by mohly být vytvořeny v úzké spolupráci s Evropským investičním fondem (EIF), aby se rozvíjely finanční zdroje v oblastech, kde je podnikání komplikováno tržními selháními, spojenými s vysokým rizikem provázejícím výzkumné a vývojové aktivity.

Prioritou by mělo být vytvoření nebo rozšíření specializovaných poskytovatelů rizikového kapitálu a bankovních záruk pro případ tržních selhání.

3. Více a lepší pracovní místa a příležitosti

3.1. Přivábení a získání více lidí na trh práce, do zaměstnání a modernizace systémů sociální ochrany

V této oblasti musí být podpůrné akce založené na předchozí identifikaci potřeb při využití relevantních národních a regionálních indikátorů typu míry nezaměstnanosti, míry zaměstnanosti, měř dlouhodobé nezaměstnanosti, úrovně příjmu či podíl populace spadající do rizika chudoby.

Přítomnost a existence **efektivních institucí trhu práce** (i na regionální úrovni), jmenovitě **služeb zaměstnanosti**, které mohou **reagovat na výzvy rychlé ekonomické a sociální restrukturalizace** a demografického stárnutí, je podstatná k podpoře nabídky služeb **pro osoby hledající pracovní místo, nezaměstnané** či jinak **znevýhodněné osoby**.

Tyto instituce mají ústřední roli při osvojení **aktivních politik na trhu práce** a zajišťování služeb na **osobní bázi** se zřetelem na podporu profesní a geografické mobility a vyhovění nabídce a poptávce na trhu práce, včetně místní úrovně.

Tyto instituce by současně měly předvídat problémy a úzká místa na trhu práce a profesní a dovednostní požadavky.

Další důležitou prioritou by měla být možnost včlenění na trh práce pro osoby s nevýhodou nebo rizikem sociálního vyloučení (čerství absolventi škol, lidé dlouhodobě nezaměstnaní, minority, osoby s handicapem).

3.2. Zlepšení adaptability pracovníků a podnikatelských subjektů a flexibilita trhu práce

Ve světle rostoucích trhů globalizace, včetně skrytých a neočekávaných obchodních šoků, a kontinuálního zavádění nových technologií, musí Evropa zvyšovat svoji kapacitu **předvídat, tlumit a absorbovat ekonomické a sociální změny**.

V této souvislosti by měla být věnována pozornost akcím podporujícím investice do lidských zdrojů ze strany podniků, hlavně malých a středních, a zaměstnanců prostřednictvím **celoživotních výukových strategií a systémů**, jež **vybavují pracovníky** – zejména s **nízkou kvalifikací nebo starší osoby** – **nezbytnými znalostmi a dovednostmi k přizpůsobení se požadavkům ekonomiky založené na znalostech a k prodloužení jejich pracovního života**.

3.3. Zvýšení investic do lidského kapitálu prostřednictvím lepšího vzdělání a profesních dovedností

Evropa potřebuje více investovat do lidského kapitálu. Příliš mnoho lidí nevstupuje nebo nezůstává na trhu práce kvůli nedostatku dovedností. Proto vzrůstá potřeba vzdělávacích systémů, školení a kvalifikačních kursů. Investice do lidského kapitálu v příštím programovacím období budou silněji cíleny na aktualizované Lisabonské cíle.

3.4. Administrativní kapacita

V předcházejících programovacích obdobích fondy EU – prostřednictvím technické pomoci – zesílily manažerské kapacity v členských státech a kapacity řídicích orgánů při implementaci nařízení. To bude v období 2007 – 2013 i nadále pokračovat.

Mimo vlastní management fondů je administrativní kapacita veřejné správy a veřejných služeb zásadním předpokladem pro růst a pracovní místa. Fondy EU tak **zesílí investice do lidského kapitálu v administrativních a veřejných službách na všech teritoriálních úrovních**.

Pro země v rámci Cíle Konvergence je rostoucí produktivita a kvalita práce ve veřejném sektoru – zejména v oblasti ekonomické, zaměstnanosti, sociální, vzdělávací, zdravotní, spravedlnosti a životního prostředí – podstatná pro pokračování a urychlení reform. Strukturální fondy mohou hrát významnou úlohu v podpoře efektivní tvorby a implementace politik ve zmíněných oblastech – jejich role se týká veřejné správy a veřejných služeb na národní, regionální i místní úrovni.

3.5. Pomoc udržení zdravé pracovní síly

Ve světle demografické struktury EU a stárnutí populace a pravděpodobného poklesu objemu pracovních sil je podstatné, aby EU přijala **kroky ke zvýšení počtu let, po které může být zdravá pracovní síla maximálně produktivní**. **Investice do podpory zdraví a prevence proti nemocem** pomohou udržet **aktivní účast** ve společnosti pro maximálně možný počet pracovních sil.

Navíc, mezi evropskými regiony jsou **výrazné rozdíly ve zdravotním stavu a přístupu ke zdravotní péči**. Je tedy pro kohezní politiku EU důležité přispívat zařízením zdravotní péče a tím zvyšovat počet let, kdy mohou zdraví lidé pracovat. Nástroje Unie mají rovněž přispět k **redukci zdravotních rozdílů** v rámci EU.

Zejména pro regiony, které v tomto ohledu zaostávají, je důležité přispívat ke zlepšení zařízení dlouhodobé péče a investovat do zlepšení zdravotní infrastruktury zejména tam, kde její absence nebo nedostatečná rozvinutost představuje hlavní bariéru hospodářského rozvoje. Členské státy by měly zajistit, aby potřeba zvýšit efektivnost systémů zdravotní péče byla zajišťovaná prostřednictvím investic do informačních a komunikačních technologií, znalostí a inovací.

Příkladem akcí, které by v této souvislosti měly být prováděny, jsou:

prevence proti zdravotním rizikům pomocí prostředků všeobecných zdravotních informačních kampaní a zajištěním transferu znalostí a technologie a zajištěním, že zdravotní služby disponují nezbytnými znalostmi a dovednostmi, produkty, vybavením k prevenci proti rizikům a minimalizaci jejich potenciálních škod a ztrát;

vyplnění mezer ve zdravotní infrastruktuře a podpora efektivního zajištění služeb, kde je ekonomický rozvoj regionů v rámci Cíle Konvergence zdravotním stavem ovlivněn. Tato akce musí být založena na ucelené, komplexní analýze optimální úrovně zajištění služeb a vhodné technologie (telemedicina, potenciál úspory nákladů při rozvíjení služeb e-health, apod.).

Jak přistupovat k tomuto výčtu unijních priorit? Určitě je respektovat a vnímat je jako důležité vodítko i informaci o tom, jaké představy Komise má. Avšak současně tyto priority stále ještě aktivně ovlivňovat (výzva Komise ohledně reakcí a připomínek je stále platná) a především tvůrčím způsobem interpretovat v konkrétních podmínkách jednotlivých národních států a jejich regionů.

Jak by takováto implementace Unijních priorit při respektování níže vymezeného výčtu klíčových slov mohla vypadat v podmínkách České republiky a jejích regionů ukazují následující řádky.

Klíčová slova příštího programovacího období 2007 – 2013:

- efektivní, flexibilní a bezpečná dopravní infrastruktura;
- synergie životního prostředí a růstu – investice do infrastruktury ochrany vody, vzduchu a nakládání s odpady;
- obnovitelné energie;
- regionální a přesregionální klastry – mezi podnikatelskými subjekty a veřejnými výzkumnými a vzdělávacími institucemi;
- přístup malých a středních podniků ke službám výzkumu a technologického rozvoje;
- investice do inovací; informační společnost – e-government, e-health;
- aktivní politika na trhu práce;
- celoživotní výukové strategie a systémy orientované na ekonomické a sociální změny;
- prevence proti zdravotním rizikům;
- rozvoj zdravotní infrastruktury.

Tvorba národní strategie

V červnovém a červencovém čísle našeho Měsíčníku EU aktualit jsme podali poměrně velmi konkrétní návrh toho, jak by mohla vypadat ona národní strategie (hlavní body přikládáme níže), respektující a reagující na současné klíčové dokumenty Evropské komise v této oblasti – tedy na Novou Lisabonskou strategii a na Strategický rámec Společenství, resp. předchozí dokumenty formulující rozvojové priority Unie na příští programovací období 2007 – 2013.

Česká republika v tomto ohledu při formování své národní rozvojové strategie rozhodně nezačíná od nuly a z čistého stolu; naopak, zdá se, že v porovnání s ostatními členy Unie je v tomto ohledu relativně aktivní, pohybující se v přední části evropského pelotonu.

Strategie hospodářského růstu jako výchozí dokument, na nějž budou ty následující navazovat a konkretizovat jej, je hotov. V průběhu letošního roku spatří světlo světa aktualizovaný Národní rozvojový plán na léta 2007 – 2013 a Národní strategický referenční rámec.

Strategický rámec Společenství by pak měl vyústit v jednotlivých členských zemích do přípravy konkrétní podoby Operačních programů a Jednotných programových dokumentů a umožnit tak členským zemím financovat projekty, jež jsou v souladu s politikami Unie.

Doporučovaná národní strategie v oblasti institucionálního prostředí pro podnikání

Priorita č. 1 - Efektivní daňová soustava

- posílit transparentnost a jednoduchost daní,
- snížit sazby přímých daní,
- stabilizovat snížení daňové kvóty,
- internalizace externalit prostřednictvím daní,
- snížit vedlejší náklady práce.

Priorita č. 2 - Zlepšit konkurenční prostředí a odstraňovat překážky

- potlačovat tržní selhání,
- odstranit nadměrnou regulaci.

Priorita č. 3 - Zajistit efektivní a výkonnou veřejnou službu

- zvýšit kvalitu poskytování veřejné služby a výkonnost státních úředníků,
- dosáhnout efektivní výkon veřejné služby racionálními úsporami a redukcí přebytečných kapacit,
- zjednodušit a zpřátelštit přístup občanů a podnikatelů k veřejné službě a odstranit administrativní zátěž,
- rozšiřovat elektronickou komunikaci se státní správou a podporovat koncept e-governmentu.

Priorita č. 4 - Efektivně využívat tržně konformní podpůrné veřejné nástroje

- zvýšit intenzitu podpory podnikání malých a středních podniků; lépe využívat omezené finanční zdroje k jejich podpoře a změnit zaměření podpor podnikání,
- zvýšit exportní výkonnost ekonomiky prostřednictvím nástrojů proexportní politiky.

Priorita č. 5 - Příznivé legislativní prostředí a zlepšení vymahatelnosti práva

- zlepšení vymahatelnosti práva,
- začlenit analýzu dopadů nové legislativy do legislativního procesu,

- přijmout nový insolvenční zákon,
- obchodní rejstřík a vstup do podnikání.

Doporučovaná národní strategie v oblasti zdrojů financování

Priorita č. 1 - Zajistit dostatek zdrojů z EU a od mezinárodních finančních institucí

- maximalizovat zdroje financování z evropských fondů a nasměrovat je do nejpotřebnějších oblastí,
- nalézt dostatek prostředků na spolufinancování projektů hrazených z evropských fondů,
- podporovat čerpání peněz z komunitárních programů.

Priorita č. 2 - Maximalizovat příliv investic a efektivně provést privatizaci veřejného majetku

- udržet míru přílivu přímých zahraničních investic,
- změnit sektorovou alokaci přímých zahraničních investic,
- dokončit privatizaci státních podílů v podnicích.

Priorita č. 3 - Vytvořit prostředí pro efektivní partnerství veřejného a soukromého sektoru (PPP)

- vytvoření potřebné legislativy,
- zajištění institucionální podpory pro projekty PPP,
- účinná regulace závazků vyplývajících z PPP,
- výběr vhodných projektů pro PPP,
- použití PPP pro kofinancování.

Priorita č. 4 - Efektivní alokace komerčních finančních zdrojů

- podpora rozvoje organizovaných kapitálových trhů,
- podpora využití tzv. rizikového kapitálu.

Priorita č. 5 - Obezřetné nakládání s veřejnými prostředky

- zesílení adresnosti veřejných výdajů,
- radikální změna financování školství, zdravotnictví, penzí,
- zesílení vazby veřejných výdajů na veřejné příjmy.

Tvorba regionální strategie

Nejkonkrétnější v tomto ohledu musí být regionální rozvojové strategie. Jejich smyslem je na straně jedné respektovat priority unijní i národní, na straně druhé pak akcentovat specifické rozvojové potřeby, typické a nutné právě pro onen konkrétní kraj.

Je pravděpodobné, že žádné dvě regionální strategie v České republice nebudou totožné; mnohé z nich se budou opírat o obdobné či stejné priority, ale jejich obsah případně váha a význam se mohou podstatně lišit.

Jak – v souvislosti s výše řečeným – při tvorbě regionálních strategií postupovat ?

Především: identifikovat vlastní rozvojové priority a porovnat, do jaké míry jsou tyto v souladu s prioritami národními a unijními. Výsledek může být přibližně takový:

Jednou z klíčových priorit je dopravní infrastruktura a důraz na její flexibilitu, efektivnost a bezpečnost.

Druhou oblastí je dodržování ekologických pravidel, především v souvislosti s potřebou souladu mezi ochranou životního prostředí a zajištěním hospodářského růstu; prioritami v této sféře jsou investice do ochrany vody a ovzduší a do zařízení umožňující efektivní nakládání s odpadem. Prioritní je tlak na úspory energií a na zvýšení využívání obnovitelných energetických zdrojů.

Třetí prioritní oblastí jsou regionální a přesregionální klastry, využívající synergií mezi podnikatelskými subjekty a výzkumnými a vzdělávacími institucemi, řízenými regionálními autoritami. Součástí této priority je usnadnění transferu výzkumných a rozvojových poznatků a nových technologických postupů od jejich vytvoření a zrodu k jejich aplikaci. V tomto ohledu je důležitá zejména podpora přístupu malých a středních podniků ke službám výzkumu a technologického rozvoje, podpora investic do inovací a vyšší využívání informačních a komunikačních technologií.

Čtvrtou prioritou jsou investice do lidského kapitálu, zejména formou výukových a vzdělávacích programů a systémů, připravujících pracovníky na ekonomické a sociální změny.

Pátá priorita může představovat investice do zdraví a zdravotních systémů. Politika v souladu s EU preferuje zejména cílovou prevenci proti zdravotním rizikům a její osvětu a podporu rozvoje zdravotní infrastruktury.

Definice potřeb regionů; Slabá místa a perspektivy regionu při jeho rozvoji

Lze se tedy domnívat, že vymezená definice regionálních potřeb v sobě obsahuje i soulad s prioritami země i EU a jako taková má velkou šanci využít potenciálu financování z fondů EU a zajistit vysokou absorpční schopnost tohoto čerpání.

V konkrétních prioritních sférách regionu mohou mít jednotlivé dílčí cíle strategie kupříkladu následující podobu. Společným jmenovatelem je na straně jedné co nejjednoznačnější vymezení jednotlivých dílčích cílů, na straně druhé pak identifikace stávajících slabých míst regionálního rozvoje a současně potenciálu, který má být s regionální rozvojem strategií spojován.

A konečně, velmi důležité je respektování kompetencí, které mohou být s naplňováním strategie spojeny. Lze identifikovat přibližně tři stupně kompetencí v této souvislosti. První, kompetence přímo v rukou krajských orgánů (na ně by měly být navázány všechny priority, které chtějí řešit v rámci naplňování strategie přímo krajské instituce, jejichž vliv je zde zcela přímý a bezprostřední). Druhá, nepřímé kompetence krajských orgánů (prostřednictvím regionálních zástupců v nejrůznějších výborech, poradních orgánech apod.; zde přichází na řadu spíše prosazení vlivu zástupců regionů nepřímým způsobem; typický příklad: dálniční infrastruktura rozhodujícím způsobem ovlivňuje ekonomiku kraje, ale primární kompetence jsou v rukou státu). Třetí, kompetence soukromých podnikatelských i neziskových subjektů, působících na území kraje, ale s krajskými institucemi nemající cokoliv společného.

Konkretizace prioritních oblastí na dílčí cíle pak může nabýt například této podoby:

I. Dopravní infrastruktura

V přímé kompetenci regionu je například zlepšení kvality silnic 2. a 3. třídy či rekonstrukce určitých specifických oblastí dopravní infrastruktury, například tunelů nebo mostů. Omezené regionální kompetence se týkají například posílení dopravní obslužnosti v závislosti na poptávce; pro tento účel je možné využít potenciálu železniční dopravy (cílené dopravní spojení a obslužnost v rámci aglomerace, pravidelnost a stabilita jízdních řádů). Obdobnou povahu má i posílení místní přeshraniční dopravy formou podpory dopravní infrastruktury (maximální posílení hraničních přechodů a jejich adekvátních silničního napojení; podpora dopravní obslužnosti autobusy, vlaky a loděmi), či podpora systému cyklostezek v cílené součinnosti s ostatními kraji, případně regiony v sousedních členských zemích EU. Velmi nepřímý je jak charakter posílení koncepčních, koordinačních a vlivových záležitostí v souladu s výstavbou dálnic a rychlostních komunikací.

II. Podpora inovací v podnikání

V oblasti podpory inovací v podnikání je zájmem rozvoje regionu zajištění úzké propojenosti mezi výzkumnými a inovačními centry a místy (poles of excellence; centres of excellence) a sférami jejich aplikace, jejichž výsledkem je flexibilní transfer know-how a technologií. Regionální univerzita by se měla stát základem technologicko-inovačního parku. Užitečný je bezesporu i vznik klastrů malých a středních podniků a inovačních center. Region by měl přímo i nepřímo podporovat regionální přeshraniční a mezinárodní spolupráci v podobě regionální partnerství a výměny poznatků a zkušeností a získávání inspirací z rozvoje inovací.

Posílení informační funkce v oblasti inovací by rovněž nemělo chybět mezi regionálními cíli; výsledkem by mohlo být disponování jednotným regionálním informačním místem, kde budou všechny podniky, zejména malé a střední, mít k dispozici výlučně a srozumitelné a prakticky použitelné informace o inovacích a jejich potenciálu (informační a komunikační technologie, výzkumná infrastruktura, investice do lidského kapitálu v oblastech s významným růstovým potenciálem).

III. Lidské zdroje, zdraví a sociální záležitosti

Preference v oblasti lidských zdrojů a sociálních a zdravotnických priorit se mohou regionálně velmi lišit, zejména významem jejich jednotlivých dílčích cílů. Mezi nimi by nemělo být opomenuto například užší propojení školských a vzdělávacích institucí s hvězdárnou, muzeem, galeriemi, vědeckou knihovnou, které by se měly stát součástí výukového procesu; přeshraniční výměna v rámci vzdělávacího procesu zahrnující partnerství se vzdělávacími institucemi v dalších partnerských regionech i obcích v rámci EU; formulování rekvalifikačních programů a programů celoživotního profesního vzdělávání; vymezení jasných kompetencí pro zvláštní a speciální školy; zesílená role zdravotní prevence a osvěty; zlepšení kvality péče a vybavenosti nemocnic, ústavů sociální péče, domovů důchodců, dětských domovů, především jejich modernizace a rekonstrukce zařízení; aplikace postupů omezujících požívání drog a nadměrný alkoholismus a

kouření; vzdělávací systémy zaměstnanců zdravotnických a sociálních zařízení, včetně inspirace zahraničními zkušenostmi a možnosti výměnných vzdělávacích a praktických pobytů v zahraničí; nalézání synergií ve zdravotní a sociální politice mezi institucemi a zařízeními v rámci regionu a přebírání pozitivních zkušeností, atd.

IV. Životní prostředí

Díličními cíli priority životního prostředí pak jsou projekty v oblasti odpadového hospodářství, završení plynofikace, podpory obnovitelných energetických zdrojů, osvěty a vzdělávání, a efektivního systému sankcí.

Jak výše poznamenáno, k příznivějšímu výsledku strategie z hlediska naplnění regionálních rozvojových priorit přispěje zevrubná analýza slabých stránek a rozvojového potenciálu v podobě redukované SWOT, se zřetelným vymezením výše zmíněného typu kompetencí. (P – přímá kompetence z pohledu regionu; N – nepřímá kompetence z pohledu regionu).

A. Slabé stránky:

Například:

- vysoká míra nezaměstnanosti; vysoká strukturální nezaměstnanost (N)
- nevyužívané a zdevastované plochy (brownfields); nevyužívané obytné prostory (P, N)
- vzhled obcí, obecní infrastruktura (N)
- kriminalita, prostituce, bezdomovci (N)
- nedostatečný technický stav komunikací II. a III. třídy a místních komunikací (P, N)
- zdravotní stav obyvatelstva, kvalita péče o zdraví obyvatelstva, nemocnost, úmrtnost, preventivní programy stav objektů a vybavenosti, soustavnost vzdělání v oboru (P, N)
- kapacita a kvalita zařízení sociální péče – senioři, zdravotně postižení, mladiství, sociální začleňování problematických skupin (P)
- vzdělání, kvalita a struktura, stav a vybavenost objektů a zařízení, aplikace moderních metod výuky, provázanost vzdělání a trhu práce (P, N)
- nízké využívání potenciálu cestovního ruchu; infrastruktura cestovního ruchu; využití horských oblastí; kvalita a atraktivnost kulturních, technických a přírodních památek (N, P)
- efektivní, spolehlivý informační systém (P, N)
- motivace žít a pracovat v regionu (N)

B. Potenciál (očekávané efekty):

Například:

- završení výstavby dálnic a rychlostních komunikací v regionu, zkvalitnění komunikací II. a III. třídy, využití vysoké hustoty železnic, lodní doprava; jasné vymezení kompetencí – řešení priorit v rámci přímých kompetencí kraje; využití nepřímého vlivu prostřednictvím výborů, komunikace s obcemi, státem, mezinárodními institucemi
- kvalitní a moderní soustava zařízení sociální péče
- zkvalitnění zdraví obyvatelstva, zvýšená prevence povede ke snížení nemocnosti a úmrtnosti; stabilizace finanční situace zdravotnických zařízení; modernizované a rekonstruované objekty
- zkvalitněný vzdělávací proces vedoucí k pružnějšímu vstupu na trh práce
- redukováná míra nezaměstnanosti a strukturální nezaměstnanost
- efektivně využití brownfields pro služby, zpracovatelský průmysl i pro volný čas
- nabídka a infrastruktura cestovního ruchu výrazně přispívající k celkovému ekonomickému výkonu kraje – projev jak incomingového, tak i tuzemského cestovního ruchu

Závěrečná fáze strategie by měla vyústit ve vymezení rozvojové vize, zachycující předpokládaný proveditelný stav ekonomiky regionu při ukončení rozvojového projektu. Tedy odhad a očekávání toho, v jakém stavu se daný region bude nacházet v roce 2013, resp. 2015.

Ve všech sledovaných oblastech by se efekty měly vztahovat na změny v růstu zaměstnanosti, v poklesu míry nezaměstnanosti, redukci strukturální nezaměstnanosti, restrukturalizaci průmyslu, zvýšení pozice sektoru služeb a ve zvýšení ekonomické role a vlivu regionu v rámci ekonomiky České republiky i porovnání ekonomické vyspělosti regionu v rámci celé EU, měřeno ukazatelem HDP na obyvatele.

Cíle regionální a kohezní politiky pro období 2007-2013

Jak vyplývá z návrhu Evropské komise nové programovací období bude současně prováděno i naplňováním tří nových klíčových cílů. Každý z těchto cílů bude mít vymezená jasná kritéria, po jejichž splnění bude možné prostředky z fondů EU uvolňovat. Tři stávající prioritní cíle Strukturálních fondů (Cíl 1 – podpora podrozvinutých regionů; Cíl 2 – podpora oblastí procházejících hospodářskými a sociálními strukturálními změnami a přeměnami; Cíl 3 – podpora systémů vzdělávání a podpory zaměstnanosti) se pro příští programovací období modifikují na nové cíle. Nové prioritní cíle:

1. Cíl konvergence
2. Cíl regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost
3. Cíl evropská územní spolupráce

Regionální a kohezní politika v období 2007 – 13 a rozdělení její celkové částky 336,12 mld. EUR

Programy a nástroje	Volitelnost	Priority	Příspěvky
1. Cíl konvergence (včetně zvláštního programu pro nejvzdálenější regiony)			78,5 % (264 mld. EUR)
Regionální a národní programy	Regiony s HDP na obyvatele menším než 75% průměru EU-25	<ul style="list-style-type: none"> • inovace • ŽP / prevence rizik • dostupnost 	67,34% = 177,8 mld. EUR
Evropský fond pro regionální rozvoj a Evropský sociální fond	Statistický efekt: regiony s HDP na obyvatele menším než 75% průměru EU-15 a současně větším než 75% průměru EU-25	<ul style="list-style-type: none"> • infrastruktura • lidské zdroje • výkonnost administrativy 	8,38% = 22,14 mld. EUR
Kohezní fond	Členské státy s HDP na obyvatele menším než 90% průměru EU-25	<ul style="list-style-type: none"> • doprava (Transevropská dopravní síť; TEN) • udržitelnost dopravy • životní prostředí • obnovitel. zdroje energie 	23,86% = 62,99 mld. EUR
2. Cíl regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost			17,2 % (57,9 mld. EUR)
Regionální programy (Evropský fond pro regionální rozvoj) a národní programy (Evropský sociální fond)	Členské státy navrhuji seznam regionů (v klasifikaci NUTS1 nebo NUTS2)	<ul style="list-style-type: none"> • inovace • ŽP / prevence rizik • dostupnost 	83,44% = 48,31 mld. EUR
	Phasing-in regiony pokryté kritérii cíle 1 z období 2000-2006 a nepokryté navrhovaným cílem konvergence	<ul style="list-style-type: none"> • evropská strategie zaměstnanosti 	16,56% = 9,58 mld. EUR
3. Cíl evropská územní spolupráce			3,94 % (13,2 mld. EUR)
Přeshraniční a nadnárodní programy a sítě (Evropský fond pro regionální rozvoj)	Pohraniční regiony a velké regiony nadnárodní spolupráce	<ul style="list-style-type: none"> • inovace • životní prostředí/ prevence rizik • dostupnost • kultura, vzdělání 	35,61% přeshran. spolupráce 12,12% Evropský nástroj pro sousedství a partnerství 47,73% nadnárodní spolupráce 4,54% sítě

Zdroj: Evropská komise, Generální ředitelství pro regionální politiku